

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**

DOM
2014-03-18
Meddelad i
Linköping

Mål nr
276-14
Enhet 2

Sida 1 (14)

SÖKANDE

Sodexo AB, 556232-7873
Box 47620
117 94 Stockholm

Ombud: Erik Made
c/o Sodexo AB
Box 47620
117 94 Stockholm

MOTPARTER

1. Nyköpings kommun
Upphandlingsenheten
611 83 Nyköping

2. ISS Facility Service AB, 556410-3280
Box 47635
117 94 Stockholm

Ombud: Advokat Maria Pedersen
Advokatfirman Pedersen AB
Box 3462
103 69 Stockholm

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

KONKURRENSVERKET	
2014-03-18	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 150969

Postadress
Box 406
581 04 Linköping

Besöksadress
Brigadgatan 3

Telefon
013-25 11 00

E-post:
forvaltningsratten@linkoping.dom.se

Telefax
013-25 11 40

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Nyköpings kommun (kommunen) genomför en upphandling av måltidsverksamhet för förskola, grundskola, fritidshem, gymnasium (anbudsområde 1) samt äldreomsorg (anbudsområde 2) med dnr KK 12-495 (upphandlingen). Upphandlingen genomförs i form av förenklat förfarande. Grunden för tilldelning av kontrakt är det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet.

I tilldelningsbeslut den 16 maj 2013 antogs anbudet från ISS Facility Services AB (ISS).

Sodexo AB (Sodexo) ansökte om överprövning. Genom dom den 12 augusti 2013 beslutade förvaltningsrätten att upphandlingen avseende båda anbudsområdena fick avslutas först efter förnyad anbudsutvärdering, varvid anbudet från ISS inte skulle beaktas. Som skäl därtill angavs att Fredrik Höglund som undertecknat ISS' anbud inte kunde anses ha varit behörig att göra det.

ISS överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Jönköping, som meddelade prövningstillstånd.

Genom dom den 14 januari 2014 har Kammarrätten i Jönköping upphävt förvaltningsrättens dom samt visat målet åter till förvaltningsrätten för fortsatt handläggning. Som skäl därtill anges att Fredrik Höglund bedöms ha varit behörig att företräda ISS när han undertecknat anbudet och att de övriga grunder som Sodexo åberopat i förvaltningsrätten inte prövats av förvaltningsrätten.

Förvaltningsrätten har att i förevarande mål pröva Sodexos ansökan med undantag av den del som avser den av Kammarrätten i Jönköping avgjorda frågan avseende behörig företrädare för ISS.

YRKANDE M.M.

I ansökan om överprövning yrkar Sodexo att förvaltningsrätten ska besluta att upphandlingen får avslutas först efter förnyad anbudsutvärdering, varvid anbudet från ISS inte beaktas.

Kommunen motsätter sig bifall till ansökan.

ISS motsätter sig bifall till ansökan.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

Sodexo

Registreringsbevis

I punkt 1.6 förfrågningsunderlaget anges att till anbudet ska bifogas dokumentation enligt checklista och av checklistan framgår att kopia på registreringsbevis från Bolagsverket ska bifogas. Kravet anges också i punkt 3.1 förfrågningsunderlaget. Det är ett mycket tydligt ställt krav som också uppmärksammats av ISS, vilket framgår av ISS kapitelindelning av sitt anbud. ISS har inte bifogat efterfrågat dokument tillsammans med anbudet, utan kompletterat med detta i efterhand. ISS har därigenom tillfört helt nya uppgifter då det efterfrågade beviset aldrig varit bifogat. Därmed har en otillåten komplettering skett. Registreringsbevis kan förvisso beställas från Bolagsverket. Trots detta har kommunen valt att ställa krav på bifogande av registreringsbevis. Att vid utvärderingen bortse från detta krav då en av anbudsgivarna inte uppfyller detsamma med motiveringen att det är "ett s.k. myndighetsdokument" strider mot likabehandlingsprincipen. ISS anbud borde ha uteslutits reda på denna grund.

Likvärdigt dagens rätt

I förfrågningsunderlaget ställs som obligatoriskt krav inom grundskola, fritidshem och gymnasiet att det "vegetariska alternativet ska...inte vara likvärdigt dagens rätt". ISS har vid planering av sin meny bortsett från detta krav. Över hälften av dagarna på menyn har vegetariska rätter som är likvärdiga med dagens rätt. Några exempel är Biff stroganoff & ris/Quorn stroganoff & ris, Spaghetti bolognese/Spaghetti bolognese (quorn) samt Nudelwok med skinka & sötsur sås/Nudelwok med grönsaker och bönor serveras med sötsur sås. Vid bedömning av vad som är likvärdigt måste bortses från att huvudkomponenten aldrig är helt likvärdig då den i ena fallet alltid måste vara vegetabilisk.

Att planera en meny med avvikande vegetarisk maträtt är mycket mer tidskrävande och mer kostsamt än att planera liknande rätt. Förutom att ISS' anbud inte uppfyller i upphandlingen ställt krav innebär det således också en konkurrensfördel prismässigt, vilket strider mot likabehandlingsprincipen. Om en anbudsgivare tillåts prissätta en produkt som är billigare att producera skapar det en konkurrensfördel för sådan anbudsgivare.

Energiberäkning

ISS's anbud är felaktigt ifråga om näringsberäkning för förskola.

I första stycket punkt 4.6 förfrågningsunderlaget anges att lunchen för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium ska planeras "enligt styrande dokument punkt 4.4 och generella krav på måltidsverksamheten punkt 4.5". De styrande dokument som räknas upp i punkt 4.4 och enligt vilka samtliga måltider och menyer ska vara planerade och komponerade är Näring för god vård och omsorg, Socialstyrelsen 2011, Bra mat i äldreomsorgen, SLV 2011, Svenska Näringsrekommendationer (SNR), Bra mat i skolan respektive Bra mat i förskolan, SLV 2007 eller senare.

Som framgår av tilldelningsbeslutet samt ISS näringsberäkning för förskolan har ISS en näringsberäknad meny där förskoleluncherna innehåller ca 580 kcal. Det innebär ett energiinnehåll som överstiger rekommendationen i "Bra mat i förskolan" med ca 50 %. ISS verkar i själva verket vid menyplaneringen ha utgått från rekommendationen för förskoleklass som finns i "Bra mat i skolan". Det är tydligt i förfrågningsunderlaget att för förskola gäller de rekommendationer som anges i "Bra mat i förskolan". Något annat anges inte i förfrågningsunderlaget. Ett energiinnehåll om ca 575 kcal är för t.ex. en treåring väldigt mycket, vilket innebär att ett krav om 580 kcal i förskola skulle vara mycket märkligt och långt från praxis. ISS har således frångått kravet.

Av kommunens utvärderingsrapport framgår att kommunen ställt förtydligande frågor till ISS angående skallkraven avseende såväl likvärdigheten som energiinnehållet. Trots detta kommer kommunen till slutsatsen att det inte är grund för att förkasta anbudet.

Nyköpings kommun

Registreringsbevis

I och med att det saknade dokumentet är ett s.k. myndighetsdokument har kommunen bedömt att det inte finns grund för att förkasta anbudet. Anbudsgivaren har inkommit med en komplettering efter anbudsgivningen.

Likvärdigt dagens rätt

Kommunen har inte bedömt att redovisade avvikelser gällande variation och energiberäkning är grund för att förkasta anbudet.

Energiberäkning

Kommunen har inte bedömt att redovisade avvikelser gällande energiberäkning är grund för att förkasta anbudet.

ISS

Registreringsbevis

I kapitelindelningen av anbudet, kapitel 10, har bolaget angett att kopia av registreringsbevis i enlighet med kod 1.3 förfrågningsunderlaget bifogats anbudet. ISS har bifogat registerutdrag från Skatteverket. Detta har kommunen uppmärksammat och bett ISS komplettera med ett utdrag från Bolagsverket i stället för ett från Skatteverket.

En upphandlande myndighet får begära att en anbudsansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning. ISS har inte med kompletteringen bytt ut några uppgifter i anbudet och på intet sätt beskrivit, definierat eller förändrat anbudet. Uppgifterna i registreringsbeviset är offentliga uppgifter som inte påverkat vilken leverantör som tilldelas kontrakt i upphandlingen. Ändringen har inte lett till att anbudet förändrats så att det kan betraktas som ett nytt anbud utan det har endast varit tal om marginella uppgifter. Den komplettering som ISS gjort har inte haft någon direkt betydelse för utvärderingen av anbudet.

Av det rättsfall som Sodexo hänvisar till, generaladvokaten Lenz' uttalande i mål C-87/94, framgår Lenz' syn på innebörden av begreppet "komplettering": "Anta att en leverantör A, trots begäran i förfrågningsunderlaget om att intyg om innehav av miljöledningssystem ska lämnas med anbudet, endast anger i sitt anbud att sådant finns. Den upphandlande myndigheten

begär att uppgiften om miljöledningssystem kompletteras med ett intyg. Intyget är en komplettering till en redan lämnad uppgift och därmed tillåten att begära in enligt 9 kap. 8 § 2 stycket LOU. ”Den situationen som Lenz’ beskriver stämmer väl överens med vad som skett i nu aktuell upphandling. Vad Sodexo anfört med anledning härav ska således avslås. Det skulle vidare vara oproportionerligt att utesluta ISS på grund av denna komplettering.

Likvärdigt dagens rätt

Det krav som uppställs gällande vegetariskt alternativ är endast att det inte ska vara likvärdigt dagens rätt. Något ytterligare krav avseende variation som Sodexo gör gällande framgår inte av förfrågningsunderlaget. Vad som avses med likvärdig är inte definierat i förfrågningsunderlaget. ISS har tolkat kravet som att ett vegetariskt alternativ inte är likvärdigt en icke-vegetarisk rätt då den inte innehåller kött. Den rätt som ISS presenterat som alternativ till dagens rätt kan väljas av dem som av olika skäl inte kan äta det alternativet som innehåller kött. ISS har därmed uppfyllt det uppställda skall-kravet och skäl för att förkasta anbudet föreligger således inte.

Energiberäkning

Punkten 4.6 i förfrågningsunderlaget har rubriken Matsedel och måltidsplanering för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium, anbudsområde 1. I punkten är det sedan angivet vilken energiberäkning som man ska utgå från vid planering av matsedlar. Detta anges på följande sätt: ”Vid planering av matsedlar ska man utgå från följande energiberäkning”. Det är uppräknat för årskurs Förskoleklass – åk 3, åk 4 – 6, åk 7 – 9 och gymnasieskolan. ISS har därmed tolkat att det med förskoleklass avses hela förskolan eftersom skall-kraven i punkten omfattar alla matsedlar, även förskola och har en överordnad betydelse före Livsmedelsverkets råd.

I förskolan går barn mellan 1 till och med 6 år. Mot bakgrund av den åldersspridning som finns i förskolan (1-6) samt att det saknas exakt angivelse för förskolan är det inte orimligt att ISS gjort tolkningen att förskoleklass rymmer hela förskolan. ISS har inte ifrågasatt att kommunen valt att lägga skall-kraven något högre avseende energiinnehåll än vad som framgår av Livsmedelsverkets råd i "Bra mat i förskolan" eftersom de äldsta barnen på förskolan (6 år) kan ha en energiåtgång som överstiger den angivna referensen i Bra mat i förskolan då dessa råd egentligen endast sträcker sig till 5 års ålder.

Måltiderna levereras i kantiner som sedan portioneras till barnen av förskolans pedagoger. Hur mycket som portioneras per tallrik avgörs av pedagogerna utifrån varje barns önskemål och aptit.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser

Av 1 kap. 9 § LOU framgår att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 6 § LOU framgår bl.a. följande. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Enligt 15 kap. 12 § LOU får en upphandlande myndighet begära att ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning.

Förfrågningsunderlaget

I punkt 1.6 *Anbudets innehåll och utformning* stadgas bl.a. följande.

Till anbudet bifogas dokumentation enligt checklista, bilaga 1.

Av nämnda checklista framgår att kopia på registreringsbevis från Bolagsverket ska bifogas anbudet.

Av punkt 3.1 *Lagar, avtal och praxis* framgår bl.a. följande.

Kontroll görs att anbudsgivare är registrerad i aktiebolag, handelsbolag eller enskild firma samt att anbudsgivaren fullgjort sina förpliktelser mot samhället, såsom inbetalning av skatter, arbetsgivaravgifter m.m. Kopia på registreringsbevis från Bolagsverket bifogas anbudet.

Av punkt 4.6.1 *Grundskola, fritidshem och gymnasium* framgår bl.a. följande.

Inom grundskola, fritidshem och gymnasiet ska det dagligen erbjudas två rätter varav ett vegetariskt alternativ som näringsmässigt motsvarar normalkosten.

Det vegetariska alternativet ska alltid ställas fram tillsammans med övrig mat och inte vara likvärdigt dagens rätt. Alternativen ska komplettera varandra så att de som av kulturella, religiösa, medicinska, etiska eller andra skäl inte kan äta det ena alternativet ska ha möjlighet att välja det andra.

Av punkt 4.6 *Matsedel och måltidsplanering för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium* framgår bl.a. följande.

Lunchen för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium ska planeras enligt styrande dokument punkt 4.4.

Vid planering av matsedlar ska man utgå från följande energiberäkning:

Årskurs:	MJ	Kcal	Omräkningsfaktorer
Förskoleklass-åk 3	2,4	575	0,95
Åk 4-6 referensportion	2,6	625	1,0
Åk 7-9	2,9	675	1,1
Gymnasieskolan	3,0	725	1,2

Av punkt 4.4 *Styrande dokument* framgår bl.a. följande.

Samtliga måltider och menyer ska vara planerade och komponerade enligt de nationella kvalitetskraven (Näring för god vård och omsorg, Socialstyrelsen 2011, Bra mat i äldreomsorgen, SLV 2011, Svenska Näringsrekommendationer (SNR), Bra mat i skolan resp. Bra mat i förskolan, SLV 2007 eller senare).

Kommunen har den 15 april 2013 begärt ett förtydligande från ISS beträffande kravet i förfrågningsunderlagets punkt 4.6.1 andra stycket på att det vegetariska alternativet inte ska vara likvärdigt dagens rätt. Kommunen skriver i samband härmed att man i ISS anbud noterat avvikelse från förfrågningsunderlaget vad gäller ifrågavarande krav. Kommunen anmärker att ISS har angivit vegetariska rätter som är "samma" som den första rätten, t.ex. Lasagne – Vegetarisk lasagne.

ISS har den 18 april 2013 inkommit med bl.a. följande förtydligande beträffande avsnitt 4.6.1. Kravet var att den vegetariska rätten inte ska vara likvärdig dagens rätt. Det saknas däremot en definition på vad som avses med likvärdigt. Utan definition åligger det anbudsgivaren att tolka kravet. Sett till huvudkomponent är det vegetariska alternativet aldrig likvärdigt dagens rätt. Vissa maträtter har liknande namn och liknande kryddning men sett till ingående livsmedel är de inte likvärdiga.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Registreringsbevis

Sodexo gör gällande att kommunen brutit mot likabehandlingsprincipen genom att tillåta ISS att komplettera med registreringsbevis från Bolagsverket efter anbudstidens utgång, vilket Sodexo betraktar som en otillåten komplettering.

Av punkt 1.3 förfrågningsunderlaget framgår att dokument enligt en särskild checklista ska bifogas anbudet och av checklistan framgår att registreringsbevis från Bolagsverket ska bifogas anbudet. Att registreringsbe-

vis från Bolagsverket ska bifogas anbudet framgår även av punkt 3.1 förfrågningsunderlaget.

ISS har gjort en innehållsförteckning till sitt anbud, i vilken står att läsa "Kapitel 10 Kopia registreringsbevis (3.1)". ISS får här anses bekräfta att ett sådant bevis skickats in. Av förbiseende har sedan fel registreringsbevis bifogats. Kommunen uppmärksammade detta och bad ISS komplettera anbudet med efterfrågat registreringsbevis.

Då ifrågavarande handling avser uppgifter från myndighet (Bolagsverket) måste kompletteringen anses ligga inom ramen för vad som kan godtas (jfr Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 2379-03).

Likvärdigt dagens rätt

Sodexo har gjort gällande att anbudet från ISS inte uppfyller förfrågningsunderlagets krav på erbjudande av ett vegetariskt lunchalternativ eftersom över hälften av dagarna på menyn har vegetariska rätter som är likvärdiga med dagens rätt. Några exempel är Biff stroganoff & ris/Quorn stroganoff & ris, Spaghetti bolognese/Spaghetti bolognese (quorn) samt Nudelwok med skinka & sötsur sås/Nudelwok med grönsaker och bönor serveras med sötsur sås. Sodexo menar att vid bedömning av vad som är likvärdigt måste bortses från att huvudkomponenten aldrig är helt likvärdig då den i ena fallet alltid måste vara vegetabilisk.

ISS å sin sida hävdar att vad som avses med likvärdig inte är definierat i förfrågningsunderlaget. ISS har tolkat kravet som att ett vegetariskt alternativ inte är likvärdigt en icke-vegetarisk rätt då den inte innehåller kött. ISS gör också gällande att det inte finns något uppställt krav på variation i förfrågningsunderlaget.

Vad kommunen verkligen avsett med sin skrivning i punkt 4.6.1 förfrågningsunderlaget har inte framkommit i målet. Det finns därmed utrymme för tolkning av begreppet likvärdig. Vid sådant förhållande kan ledning sökas i ordets betydelse i allmänt språkbruk. I Nationalencyklopedins ordbok anges att ordet likvärdig - förutom att betyda värd lika mycket (som), jämlik, jämn god - kan ha den utvidgade betydelsen "som innebär det-samma (som)". Detta leder till att skrivningen "Det vegetariska alternativet... får inte vara likvärdigt dagens rätt" kan tolkas som att dagens rätt inte får vara vegetarisk.

Även om Sodexos tolkning av begreppet likvärdig har fog för sig visar den ovan återgivna definitionen av ordet likvärdig att det finns möjlighet till ytterligare tolkning av begreppet.

För att en avvikelser från ett skall-krav ska kunna konstateras måste, enligt förvaltningsrättens mening, skall-kravet vara möjligt att definiera med tillräcklig grad av säkerhet.

Såsom framgått ovan är innebörden av ordet likvärdig tvetydig i förevarande fall. Aktuellt skall-krav är därmed inte möjligt att definiera och således oklart. Mot denna bakgrund kan inte Sodexo anses ha gjort sannolikt att ISS inte uppfyller ifrågavarande skall-krav.

Energiberäkning

Sodexo är av uppfattningen att ISS brutit mot ett skall-krav genom att erbjuda luncher för förskolebarnen som innehåller ca 580 Kcal. Sodexo hävdar att genom hänvisningen i punkt 4.5.1 förfrågningsunderlaget till styrande dokument som räknas upp i punkt 4.4 följer att kommunen måste anses ha uppställt ett krav på att förskolebarnens lunch ska innehålla 380

Kcal i enlighet med Livsmedelsverkets råd för förskola och familjedaghem
Bra mat i förskolan.

ISS hävdar att man uppfattat att kravet på ett energiinnehåll om 575 Kcal i lunchen för förskoleklass – åk 3 i punkt 4.5.1 omfattar även förskolan eftersom skall-kraven i punkten omfattar alla matsedlar, även förskola och borde ha en överordnad betydelse före Livsmedelsverkets råd.

Av punkt 4.6 förfrågningsunderlaget framgår visserligen att samtliga måltider ska vara planerade enligt de styrande dokumenten som räknas upp i punkt 4.4, däribland Bra mat i förskola. I en tabell i denna skrift anges ett rekommenderat energiinnehåll på 380 Kcal i en lunchportion till ett barn i åldern 2 – 5 år. I punkt 4.6, som har rubriken *Matsedel och måltidsplanering för förskola, grundskola, fritidshem och gymnasium*, stadgas att vid planering av matsedlar ska man utgå från följande energiberäkning, varpå energiinnehållet för respektive årskurs anges. I denna uppställning finns emellertid inte förskolan med utan första kategori som nämns är förskoleklass. För förskoleklass – åk 3 ska man utgå från en energiberäkning om 575 Kcal.

Förvaltningsrätten anser inte att det i förfrågningsunderlaget uppställts ett krav på att energiinnehållet i en lunchportion till förskolebarn ska vara 380 Kcal och inte mer. Kravet på att samtliga matsedlar ska vara planerade enligt de styrande dokumenten är inte tillräckligt tydligt för att hävda att det inte vore i enlighet med förfrågningsunderlaget att erbjuda ett högre energiinnehåll än det av Livsmedelsverket rekommenderade. Mot bakgrund av hur punkt 4.6 är utformad anser förvaltningsrätten att ISS haft fog för sin uppfattning att uppställt krav på energiinnehåll för förskoleklass även kunde gälla förskolan. Vid sådant förhållande kan kommunen inte anses ha brutit mot LOU eller någon av de grundläggande principerna ge-

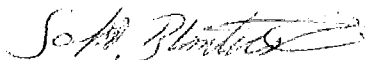
nom att godta att ISS erbjuder lunch till förskolorna med ett energinnehåll om 580 Kcal.

Sammanfattning

Förvaltningsrätten är av den uppfattningen att det är sökanden som sätter upp ramen för processen. Motparterna har att svara på de yrkanden och omständigheter som läggs fram av sökanden, men kan som huvudregel inte vidga processen till att omfatta en vidare prövning än vad sökanden avsett. I detta fall har sökanden, Sodexo, gjort gällande att vinnande leverantör, ISS, inte uppfyllt vissa skall-krav. Sodexo har inte angripit utformningen av förfrågningsunderlaget eller på annat sätt ifrågasatt det konkurrensuppsökande skedet. Oaktat att förvaltningsrätten finner att begreppet likvärdigt, på sätt som det används i förfrågningsunderlaget, är tvetydigt och därmed otydligt, anser sig rätten därför förhindrad att på denna grund föranstalta om ingripande enligt 16 kap. 6 § LOU. Rättens prövning inskränker sig således till att ta ställning till om Sodexo har fog för sin uppfattning att ISS inte uppfyller de av Sodexo utpekade skall-kraven. Vid denna prövning har förvaltningsrätten funnit att Sodexo inte gjort sannolikt att ISS inte uppfyller skall-kraven.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten således att Sodexo inte visat att kommunen genom att utvärdera ISS anbud brutit mot någon av de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i LOU. Sodexos ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 D LOU)

Sofia Blomkvist

Föredragande har varit Cristina Pérez.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer

till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.